

Asia: Asia VN/1868/2020

Lausuntopyyntö yhtiön tehtävien ja henkilöstön siirtoa koskevista säännöksistä Business Finland -lakiesitysluonnoksessa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite Lausuntopyyntö 16.9.2022 VN/1868/2020

Asia BUSINESS FINLAND -YHTIÖN TEHTÄVIEN JA HENKILÖSTÖN SIIRTOA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 16.9.2022 (VN/1868/2020) lausuntoa Business Finland -lain muutoksia koskevaan hallituksen esitysluonnokseen sisältyvistä Business Finland -yhtiön tehtävien ja henkilöstön siirtoa koskevista säännöksistä.

Lausuntokierroksella 9.5.–1.7.2022 (suomi) ja 30.5.–22.7.2022 (ruotsi) ollutta esitysluonnosta on lausuntopalautteen pohjalta täydennetty tehtävien ja henkilöstön siirtoa yhtiöstä rahoituskeskukseen koskevilla pykälien 18 ja 19 säännöksillä.

Ammattiliitto Pro on tutustunut hallituksen esitysluonnokseen ja toteaa siitä lausuntonaan seuraavaa:

Keskeiset ehdotukset

Vaikka lausuntoa on pyydetty tehtävien ja henkilöstön siirtoa koskevista säännöksistä, toistaa Pro lausunnonaan 30.6.2022 esittämänsä näkemyksen siitä, että selkein ja kestävin ratkaisu on siirtää vastuu rahoituspalveluista kokonaisuudessaan rahoituskeskukselle.

Hallituksen esitysluonnoksen version 16.9.2022 luvun 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot alaluvun 5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset tekstiä sivuilla 11–12 on täydennetty ja laajennettu. Edelleen kuitenkin päädytään lopputulemaan, jolla nk. de minimis -ehtoiset rahoituspäätökset (arvo ei ylitä 100 000 euroa) jäävät yhtiölle, eikä muutoksia voimassa olevaan lakiin toimivallan osalta ehdoteta. Selkeyden sijaan on hahmoteltu malli, jossa tulevaisuudessa yhtiön tekemiä de minimis -rahoituspalveluja (erityisesti TKI-palvelupolku) siirrettäisiin rahoituskeskukseen työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamalla Business Finlandin ohjauksella. Perustelut haetaan yhtiömuodon mahdollistamasta joustavasta rekrytoinnista poikkeusrahoitusta koskevissa koronapandemian kaltaisissa tilanteissa, yhteydellä yritysten kansainvälistymistä tukeviin yhtiön palveluihin ja henkilöstösiirtojen minimoimisella. Ohjauksen käyttäminen työnjaon ja toimivallan täsmentämisen välineenä tarkkarajaisen lainsäädännön sijasta on erikoinen ratkaisu. Väitteelle yhtiön olennaisesti sujuvammasta rekrytointimahdollisuudesta ei löydy kestäviä perusteita. Siirtyvän henkilöstön arvioitu mittakaava ei olennaisesti muutu oli siirtyvien henkilöiden lukumäärä 80 tai 100. Lisäperustelut kahden rahoittajan mallilla jatkamiselle eivät vakuuta.

Säädettävien lakien tulisi olla mm. selkeitä, ymmärrettäviä, täsmällisiä ja yksitulkintaisia. Myös lainsäädännön arviointineuvosto on toistuvasti tuonut esille esitysten tavoitteiden selkeyden, esitysten ymmärrettävyyden ja vaihtoehtojen kuvaamisen. Hallituksen esitys jättää edelleen yhtiön ja rahoituskeskuksen työnjakoon päällekkäisyyden, jolla epäselvyydet jatkuvat sekä lainsäädännön että käytännön toiminnan tasolla.

Vaikutukset

Hallituksen esityksen alaluvun 4.2.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset sisältöä on muutettu ja täydennetty.

Hallituksen esityksessä on päädytty siihen, etteivät yhtiön ja rahoituskeskuksen väliset tehtävä- ja henkilöstösiirrot täytä työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n 1 momentissa säädettyjä liikkeenluovutuksen edellytyksiä, koska yhtiöstä luovutettavat tehtävät eivät pysyisi rahoituskeskuksessa samana tai samankaltaisena. Liikkeen luovutuksen säännösten soveltamisen katsotaan vaativan yhtiön työntekijöiden työnkuvien muuttamista yhtiössä ennen liikkeen luovutuksen toteuttamista. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellussa hallituksen esityksessä katsotaan työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisen yhteydessä kuntien järjestämisvastuulle siirrettävien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto TE-toimistoista, ELY-keskuksista sekä KEHA-keskuksesta kuntiin ja kuntayhtymiin liikkeen luovutukseksi. Hallituksen esityksessä ei spekuloida kunnissa mahdollisesti tapahtuvilla tehtäväkuvien muutoksilla, vaan periaate on yksiselitteisesti kirjattu henkilöstöä koskevaan siirtymäsäännökseen. Pron kanta on edelleen se, että henkilöstösiirrot yhtiöstä rahoituskeskukseen on toteutettava liikkeen luovutuksella. Mikäli liikkeen luovutuksen edellytykset eivät kaikilta osin täyty, on siirto toteutettava liikkeen luovutuksen periaatteita noudattaen.

Tekstissä todetaan, että yhtiön työntekijät suorittavat vähennettäviä tehtäviä nykyisin osana tehtävänkuvansa yhtiössä. Selkeyden vuoksi on tarpeen määritellä mikä osa työpanoksesta on kohdistuttava rahoituskeskukselle siirrettäviin tehtäviin, jotta henkilö siirretään. Vakiintuneen käytännön mukaisesti siirto tapahtuu, mikäli yli 50 % työpanoksesta kohdistuu siirrettäviin tehtäviin.

Henkilöstö on tarkoitus siirtää palvelussuhteen jatkuvuus turvaten ilman että rahoituskeskuksessa syntyviä uusia tehtäviä julistetaan haettavaksi. Siirtoon ei tarvittaisi suostumusta, vaan henkilö voisi niin halutessaan irtisanomisaikaa noudattamatta ja kestoajasta riippumatta irtisanoa työsuhteensa päättymään siirron hetkellä. Muilta osin henkilöstöjärjestelyt toteutettaisiin yhteistoiminnasta säädettyjen menettelyjen mukaisesti.

Lakiin lisätyn 19 §:n (Yhtiön henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset) perusteluteksteissä kerrotaan, että henkilöiden työsuhteen katsotaan työsuhde-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena. Säännöksellä olisi merkitystä esimerkiksi yhtiöstä siirtyvän henkilön vuosilomapäivien kertymisen osalta palvelusajan keston mukaan. Säännös ei tarkoittaisi sitä, että rahoituskeskuksessa sovellettaisiin muita palvelussuhteen ehtojen perusteita, joista henkilö on siirtynyt. Menettelytapa ei turvaa siirrettävän henkilöstön työsopimuksissa tai muutoin heihin yhtiössä noudatettuja työsuhdekäytäntöjä siirron hetkellä (ml. palkkausta). Pron näkemys on, että siirrettävän henkilöstön palkkauksellinen asema on turvattava valtion virka- ja työehtosopimuksen 2022–2024 allekirjoituspöytäkirjan 12 pykälän liitteen Eräät määräykset palkkatason turvaamiseksi kohdan 2 määräyksiä soveltaen.

Rahoituskeskuksella olisi oikeus uudelleen järjestellä siirtyvissä työsuhteissa olevien henkilöiden työtehtävät rahoituskeskuksessa. Pro korostaa, että lakimuutoksesta mahdollisesti aiheutuvat tehtäväjärjestelyt sekä yhtiössä että rahoituskeskuksessa on toteutettava niin, että henkilöstön tehtävien vaatavuus ja palkkataso säilyy vähintään ennallaan ja samalla tarjotaan mahdollisuuksia tehtävä- ja urakehitykselle.

Yhtiöstä siirtyvän henkilöstön palvelussuhdelaji olisi myös rahoituskeskuksessa työsuhde. Tekstissä kuitenkin todetaan, että siirron jälkeen arvioidaan, onko palvelussuhdelaji joissakin tapauksissa tarpeen muuttaa virkasuhteeksi. Valtiolla käytetään pääasiallisena palvelussuhdelajina virkasuhdetta. Samalla on tavoiteltu tilannetta, jossa samassa virastossa käytössä on yksi palvelussuhdelaji. Kahden palvelussuhdelajin hallinta aiheuttaa aina lisätyötä ja haasteita henkilöstön yhdenvertaisen kohtelun varmistamisessa rekrytointimenettelyissä. Rekrytointeja käynnistyessä on tiedettävä laajasti perusteet, jonka mukaan tehtävän palvelussuhdelajin valinta suoritetaan. Pron näkemys on, että virkasuhteen pääasiallinen käyttö on perusteltua myös ottaen huomioon lain muutostarpeen taustalla vaikuttavat lainvalvojen suositukset.

Virastoon siirtyvä henkilöstö siirtyisi yksityisen alan työeläkejärjestelmästä valtion työeläkejärjestelmän piiriin. Viraston ei ole mahdollista ottaa valtion työeläkejärjestelmää täydentävää lisäeläkettä. Lähtökohtana olisi, että henkilöstösiirrot eivät heikentäisi yhtiön

henkilöstön lisäeläketurvaa. Vaikutusten arvioinnissa oleva maininta henkilöstön eläketurvasta on riittämätön. Pro edellyttää, että eläketurvan tason säilyminen kirjataan lain 19 §:n yhtiön henkilöstöä koskeviin siirtymäsäännöksiin.

Tehtävien ja henkilöstön siirrolle asetettua määräaikaa tarkastelemme otsikon säädöskohtaiset perustelut alla.

Säädöskohtaiset perustelut

Tehtäviä ja henkilöstöä koskeviin siirtymäsäännöksiin (uudet 18 § ja 19 §) sisältyy siirtymäaika siirtojen toteuttamiselle, joka olisi viimeistään vuosi lain voimaantulosta. Pro vastustaa siirtymäajan käyttöä. Se asettaa siirrettävän henkilöstön mm. tehtäväjärjestelyissä eriarvoiseen asemaan, eikä vastaa työsopimuslain ja yhdenvertaisuuslain velvoitteita työntekijöiden tasapuolisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta.

Lain 18 §:n 2 momenttiin sisältyy kirjaus rahoituskeskuksen ja yhtiön velvollisuudesta sopia sopimukseen tai sitoumukseen liittyvien vastuiden siirtymisestä, mikäli sopimuksia ja sitoumuksia ei ole mahdollista siirtää. Pro pitää epä johdonmukaisena ja perusteiltaan kyseenalaisena, että valtion kokonaan omistaman yhtiön ja valtion viranomaisen vastuunkantaminen sopimalla on mahdollista muutoin kuin henkilöstön aseman turvaamista koskevissa asioissa.

Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Pro edellyttää, että lakiluonnoksen 18 ja 19 §:iin tehdään edellä kuvatun mukaiset muutokset:

- poistetaan 18 §:stä ja 19 §:stä siirtymäaikaa koskevat kirjaukset
- toteutetaan henkilöstön siirtyminen yhtiöstä rahoituskeskukseen liikkeen luovutuksella tai liikkeen luovutuksen periaatteita noudattaen (19 §)
- lisätään 19 §:ään palkkatason turvaamiseksi kirjaus valtion virka- ja työehtosopimuksen 2022–2024 allekirjoituspöytäkirjan 12 pykälän liitteen Eräät määräykset palkkatason turvaamiseksi kohdan 2 määräysten soveltamisesta
- lisätään 19 §:ään eläketurvan säilyminen

Muut huomiot

Muilta osin Prolla ei ole hallituksen esityksen versioon 16.9.2022 tehtyihin täsmennyksiin (esim. alaluvun 4.2.5 Vaikutukset tietosuojaan, asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon lisäämiseen) lausuttavaa.

Niko Simola

Johtaja

Sari Jokikallas

Sopimusalavastaava/asiantuntija

Jokikallas Sari
Ammattiliitto Pro ry